

Η' ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΝ
ΠΑΤΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
(Ὁξφόρδη, 3-8 Σεπτεμβρίου 1979)

ΥΠΟ
ΗΛΙΑ Δ. ΜΟΥΤΣΟΥΛΑ
Ἐντετ. Ὑφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Ἀπὸ τῆς 3ης μέχρι τῆς 8ης τοῦ παρελθόντος Σεπτεμβρίου ἐπραγμα-
τοποιήθη ἐν Ὁξφόρδῃ τὸ Η' Διεθνὲς Πατρολογικὸν Συνέδριον. Τὸ Συνέδριον
τοῦτο, τὸ ὁποῖον συγκαλεῖται ἀνά τετραετίαν εἰς Ὁξφόρδην καὶ περὶ τοῦ
ὁποίου ἐπανειλημμένως ἔχομεν γράψει (ιδὲ «Θεολογίαν» τόμ. ΛΕ' 1964,
σ. 159, τόμ. ΜΒ' 1971, σσ. 800-801, τόμ. ΜΣΤ' 1975, σσ. 917-919) δίδει
τὴν δυνατότητα εἰς τοὺς ἀνὰ τὰ πέρατα τοῦ κόσμου Πατρολόγους, εἰς τοὺς
ὁποίους περιλαμβάνονται ὄχι μόνον Θεολόγοι ἀλλὰ καὶ Φιλολόγοι καὶ Ἱστο-
ρικοί, νὰ ἐπικοινωνήσουν προσωπικῶς καὶ νὰ ἀνταλλάξουν γνώμας ἐπὶ δια-
φόρων ἐπιστημονικῶν θεμάτων.

Τοῦ ἐφετεινοῦ, ὅπως καὶ τοῦ πρὸ τετραετίας συγκληθέντος, Συνεδρίου
προήδρευσαν οἱ καθηγηταὶ Rev. Dr. M. F. Wiles καὶ Rev. G. C. Stead
τῶν Πανεπιστημίων τῆς Ὁξφόρδης καὶ τοῦ Cambridge ἀντιστοίχως. Γραμ-
ματεὺς, ὡς καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα Συνέδρια, ἦτο ἡ Miss Elisabeth Li-
vingstone, ἡ περισσότερον παντὸς ἄλλου κοπιήσασα διὰ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ.

Εἰς τὸ τελευταῖον Συνέδριον συμμετέσχον περίπου ὀκτακόσιοι σύνε-
δροι — περισσότεροι παντὸς ἄλλου προηγουμένου — τὸ μεγαλύτερον μέρος
τῶν ὁποίων ἀπετελεῖτο ἀπὸ εἰδικούς ἐρευνητάς. Αἰσθητὴ ἦτο ἡ ἀπουσία Ἑλ-
λῆνων Θεολόγων. Καὶ ὁ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν συμμετέχων εἰς τὸ Συνέδριον καθη-
γητῆς καὶ ἀκαδημαϊκὸς κ. Κωνσταντῖνος Μπόνης, δὲν κατέστη δυνατόν νὰ
παραστῇ. Ἀπέστειλεν ὁμῶς τὴν Ἀνακοίνωσίν του ἀγγλιστὶ πρὸς δημοσίευ-
σιν : «Περὶ τῆς ἐκδόσεως ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῶν Ἑλλήνων
Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας, ἄχρι σήμερον 57 τόμων». Ὁ ἀριθμὸς τῶν διαφόρων
ἀνακοινώσεων καὶ ὁμιλιῶν ὑπερέβη τὰς τετρακοσίας.

Κατὰ τὴν ἐναρκτήριον συνεδρίαν ὠμίλησεν ὁ ἐν Νέα Ὑόρκῃ καθηγητῆς
Rev. R. A. Norris μὲ θέμα: «Τὸ πρόβλημα τῆς ἀνθρωπίνης ταυτότητος ὑπὸ
τὴν πατερικὴν χριστολογικὴν θεώρησιν».

Ἡ κατανομὴ τῶν ἐπὶ μέρους ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου ἐγένετο ὡς καὶ
κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη ὡς ἐξῆς:

A'. Master Themes (Κύρια θέματα).

Δέκα τρία υπῆρξαν τὰ κύρια θέματα, ὡς καὶ κατὰ τὸ προηγούμενον Συνέδριον. Μεταξὺ ὧμων τούτων ὠρισμένα δὲν υπῆρχον εἰς τὸ πρὸ τετραετίας συγκληθέν.

Τὰ ἐφετεινὰ θέματα ἦσαν: 1) Γνωστικισμὸς 2) Β' αἰὼν 3) Ὁριγένης 4) Εὐσέβιος Καισαρείας 5) Καππαδόκαι Πατέρες 6) Αὐγουστῖνος 8) Χριστιανισμὸς καὶ Φιλοσοφία 8) Χριστολογία 9) Κριτικὴ τοῦ κειμένου 10) Πατερικὴ ἐρμηνευτικὴ 11) Ἐκκλησία καὶ Κράτος 12) Ἀσκητικά 13) Λειτουργικά.

Ἐκαστον θέμα διελάμβανε τέσσαρας ἐπὶ μέρους ὠριαίας ἀνακινώσεις, τῶν ὁποίων ἐπηκολούθει συζήτησις.

B'. Lectures (Διαλέξεις).

Τὰς διαλέξεις παρηκολούθουν εἴτε ἡ ὀλομέλεια τοῦ Συνεδρίου εἴτε τμημα αὐτῆς, ὁσάκις συγχρόνως ἐδίδοντο δύο ἢ τρεῖς. Εἰς αὐτάς ὁμίλησαν οἱ καθηγηταὶ καὶ διδάκτορες K. S. Frank, D. E. Groh, S. P. C. Hanson, A. Mandouze, E. F. Osborn, H. F. D. Sparks, J. Rius-Camps, E. R. Hardy καὶ E. P. Meijering. Εἰς τούτους πρέπει νὰ προσθέσωμεν α) τὸν καθηγητὴν τῆς Τουλούζης Rev. Henri Crouzel, ὁ ὁποῖος ὁμίλησεν ἐπὶ τοῦ θέματος «Ἐπικαιρότης τοῦ Ὁριγένους. Μία ἐρευνητικὴ Θεολογία» β) τὸν καθηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Τουρίνου καὶ πρόεδρον τῆς Διεθοῦς Πατρολογικῆς Ἑταιρείας, ὁ ὁποῖος ὁμίλησε μὲ θέμα «Λαϊκὴ θρησκεία καὶ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας» γ) τὸν καθηγητὴν τοῦ Καθολικοῦ Ἰνστιτούτου τῶν Παρισίων Rev. Charles Kannengiesser, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν διάλεξίν του «Ἀγ. Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρείας: Τρεῖς κατὰ Ἀρειανῶν λόγοι. Μία ἐπανεκτίμησις» ἔθεσε τὸ θέμα τῆς γνησιότητος τοῦ Γ' κατὰ Ἀρειανῶν λόγου καὶ δ) τὸν καθηγητὴν τοῦ Παπικοῦ Βιβλικοῦ Ἰνστιτούτου τῆς Ρώμης Edouard Des Places διαπραγματευθέντα τὸ θέμα «Ψευδο-Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης: οἱ πρόδρομοι αὐτοῦ καὶ οἱ μετ' αὐτόν».

Γ'. Communications (Ἀνακινώσεις).

Ἐγένοντο ὑπὲρ τὰς τριακοσίας ἀνακινώσεις ἐπὶ διαφόρων θεμάτων. Ὑπὸ τοῦ ἐν Darham τῆς Ἀγγλίας καθηγητοῦ κ. Γ. Δράγα ἀνεγνώσθη ἀνακινώσις τοῦ νῦν μητροπολίτου Θυατείρων καὶ Μεγάλης Βρεττανίας κ. Μεθοδίου Φούγια μὲ θέμα: «Ἡ προέλευσις καὶ ἡ διδασκαλία τῶν «Ἐννέα ἀγίων» εἰς τὴν Αἰθιοπικὴν Ἐκκλησίαν, περ. 480 μ.Χ.». Ὡσαύτως ὁ ὡς ἄνω καθηγητῆς ὁμίλησεν ἐπὶ τοῦ θέματος «Φύσις καὶ χάρις κατὰ τὸν Μέγαν Ἀθανάσιον».

Ὁ καθηγητὴς τῆς Ὀρθοδόξου Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Τιμίου Σταυροῦ ἐν Βοστώνῃ κ. Γ. Μπεμπῆς ὠμίλησε μὲ θέμα «Ἀπαισιοδοξία καὶ αἰσιοδοξία εἰς τοὺς Καππαδόκας Πατέρας», ὃ δὲ ἐξ Ἀμερικῆς ὡσαύτως καθηγητὴς κ. Κ. Ν. Τσιρπανλῆς περὶ τῆς ἐννοίας τῆς καθολικῆς σωτηρίας κατὰ τὸν Ἅγ. Γρηγόριον Νύσσης.

Ὁ ἐν τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Ἐπιμελητὴς Κ. Νιάρχος ὠμίλησε «περὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ κατὰ τοὺς ἅγιον Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνὸν καὶ Ἰωάννην τὸν Ἰταλόν» οἱ δὲ ἐκ Κύπρου διδάκτορες τῆς Θεολογίας κ. κ. Β. Ἐγγλεζάκης καὶ Α. Τηλλυρίδης ὠμίλησαν ἀντιστοίχως μὲ θέμα «Παπίας, διὰ μίαν εἰσέτι φοράν» καὶ «ὁ ἅγιος Φίλων τῆς Καρπασίας».

Τέλος ὁ γράφων προέβη εἰς τὰς ἐξῆς δύο ἀνακοινώσεις.

α) Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς γνησιότητος τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Μεγάλου Βασιλείου.

β) Ἡ ἀνακάλυψις τῆς Toura καὶ ἡ σημασία αὐτῆς.

Ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν συμμετέσχεν εἰς τὸ Συνέδριον καὶ ὁ Ἐντ. Ὑφηγητὴς κ. Κ. Σκουτέρης.

Τὰς ἐργασίας τοῦ Συνεδρίου ἔκλεισεν ὁ ἐκ τῶν προέδρων αὐτοῦ καθηγητὴς Rev. G. Stead μὲ θέμα: «Ἡ ἐννοία τοῦ νοῦς καὶ ἡ ἐννοία τοῦ Θεοῦ».

Ἡ καθόλου ἐκπροσώπησις τῶν ὀρθοδόξων εἰς τὸ Συνέδριον ἦτο περιωρισμένη. Σημειοῦμεν τὴν παρουσίαν τοῦ Σεβ. ἀρχιεπισκόπου Βρυξελλῶν κ. Βασιλείου Κρινοcheine καὶ τοῦ ἀρχιμανδρίτου καὶ καθηγητοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ὁξφόρδης π. Καλλίστου Ware, οἱ ὅποιοι ὠμίλησαν ἀντιστοίχως μὲ θέμα: «Ὁ Ἅγ. Συμεὼν ὁ Νέος Θεολόγος διὰ μέσου τῶν αἰώνων» καὶ «Ἡ προσευχὴ τοῦ Ἰησοῦ» κατὰ τὸν Ἅγιον Διάδοχον Φωτικῆς».

Μετὰ λύτης ἐπληροφόρηθησαν οἱ Σύεδροι τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς Γεωργίου Φλωρόφσκυ, ὃ ὅποιος ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν συμμετεῖχεν εἰς τὸ Συνέδριον καὶ διεκρίνετο διὰ τὸ ἀκραιφνῶς ὀρθόδοξον πνεῦμα του καὶ διὰ τὴν ἀγάπην του πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν πατερικὴν παράδοσιν.

Τὰ πρακτικὰ τοῦ Συνεδρίου θὰ δημοσιευθοῦν ὑπὸ τοῦ ἐν Ὁξφόρδῃ ἐδρέοντος ἐκδοτικοῦ οἴκου Pergamon Press.